ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
ja
ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/26/1110-2205

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni jurist Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	08.07.2026 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	27.05.2026 (registreeritud inspektsioonis 28.05.2026)
Teabevaldaja	Kose Vallavalitsus aadress: Hariduse tn 1, 75101 Kose alevik e-posti aadress: vald@kosevald.ee
Teabevaldaja vastutava isik	Vallasekretär
Vaide esitaja (teabenõudja)	Eraisiku aadress: Xxxxxxxx; Xxxxxx xxxx e-posti aadress: xxxxxx.xxxxxxx@gmail.com

RESOLUTSIOON:
avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, § 51 lõike 1 punktide 3 ja 4, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punktide 2 ja 4 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75^1 lõike 4 alusel

1) teen vaideotsuse rahuldada vaie osaliselt:
2) teen teabevaldajale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:
- Vaadata uuesti läbi vaide esitaja 15.04.2026 teabenõue ning kas väljastada vaide esitaja poolt soovitud lepingu koostajate nimed (kui tegemist on avaliku teabega AvTS § 3 lg 1 mõistes) või keelduda nende väljastamisest kui selleks on seadusest tulenev alus. Keeldumise korral tuleb viidata seadusest tulenevale keeldumise alusele ja põhjendada keeldumist.
3) jätta vaie rahuldamata nõudes tunnistada 22.04.2026 kiri nr 2-7.10/714 kehtetuks ja teha ettekirjutus tagajärgede kõrvaldamiseks vaide esitaja vastu suunatud tegevusega, kuna teabenõudele vastamise puhul on tegemist haldustoiminguga mitte haldusaktiga ning seadus ei näe teabenõude vastuse kui haldustoimingu kehtetuks tunnistamist. Oma au ja väärikuse kaitsmiseks ja ebakohaste väärtushinnangute ümberlükkamiseks on vaide esitajal võimalus pöörduda kohtu poole
4) määran ettekirjutuse täitmise tähtajaks 17. juuli 2026. Samaks ajaks edastada vaide

esitajale edastatud täiendavast vastusest koopia ka Andmekaitse Inspektsioonile.

AvTS § 52 kohaselt peab teabevaldaja ettekirjutuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul võtma kasutusele abinõud ettekirjutuse täitmiseks ja teatama sellest Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:
Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda teabevaldaja vastu halduskohtusse üksnes vaideotsuse (ülaltoodud punkt 3) rahuldamata jäänud osas. Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni vastu halduskohtusse, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

Teabevaldaja saab ettekirjutuse (ülaltoodud punkt 2) vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:
- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspektsiooni peadirektorile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

HOIATUS:
Kui teabevaldaja jätab Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspektsioon pöörduda teabevaldaja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks. (AvTS § 10 lõiked 1 ja 4, § 53 lõige 1).

SUNNIRAHA HOIATUS:
Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtajaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspektsioon ettekirjutuse adressaadile avaliku teabe seaduse § 51 lõike 3 alusel:

Sunniraha 2000 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

FAKTILISED ASJAOLUD:
1. 15.04.2026 esitas vaide esitaja Kose vallavalitsusele teabenõude, milles palus teatada töötaja või töötajate nimed, kelle ülesandeks oli lepingu nr 2-7.9/100 (saadetud 28.01.2025 Varitech Ehitus OÜ-le) ja lepingu nr 2-7.9/85 (saadetud 01.09.2025 Projex OÜ-le) sõnastuse ja vorminduse ettevalmistamine.
2. 22.04.2026 keeldus Kose Vallavalitsus soovitud teabe väljastamisest viitega AvTS § 23 lõike 2 punktile 1, põhjendusega, et analoogse sisuga ja küsimustega teabenõuetele on vald juba vastanud 24.03.2026 kirjaga nr. 18.3-10/742-6 ja 31.03.2026 kirjaga 18.3-10/742-8.
3. Vaide esitaja eeltooduga ei nõustunud ning esitas Andmekaitse Inspektsioonile vaide.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

Vaide esitaja märgib vaides, et esitas haldusorganile 15.04.2026 teabenõude (Kose vallale) sooviga saada teada haldusorgani poolt väljastatud lepingu nr 2-7.9/100 (saadetud 28.01.2025 Varitech Ehitus OÜ-le) ja lepingu nr 2-7.9/85 (saadetud 01.09.2025 Projex OÜ-le)

ettevalmistaja. Haldusorgan saatis vaide esitajale 22.04.2026 elektrooniliselt vastuse nr 2-7.10/741-1 (edaspidi vastus, lisa nr 2), milles keeldus nõuet täitmast.

Vaide esitaja leiab, et:

1. *Vastuse osa „ Teabenõude esitamise õiguslikud alused“ ei seondu nõudele vastamisega. Tegemist on selgitusega, mida ma ei ole palunud. Selgitus oleks olnud asjakohane, kui ma oleksin selgitatavas küsimuses eksinud. Vastuse osa „Haldusorgani kohustus teabe väljastamiseks“ on samuti mittevajalik nõudele vastamisel.*

2. *Vastuse osa „Isiklik ja pahauskne huvi teabenõude esitamisel“ kannab juba pealkirjas minu isiku vastast tähendust. Märgitud osa väited kinnitavad minu hinnangu põhjendatust ja ainuvõimalikust. Käsitletavas osas tehtud viide AvTS § 14 lg 5 on asjatundmatu, sest sätte koosseisulised asjaolud on:*
1) peab olema ameti- või tööülesannete täitmise ettekääne;
2) oma ametiseisundi kasutamine;
3) taotlus juurdepääsuks isiklikul eesmärgil (kasutades p-des 1 ja 2 antud asjaolusid). Mõistlikkuse põhimõttest lähtudes loobun tõendamast märgitud koosseisuliste asjaolude puudumisest seoses minu kui eraisikuga.

3. *Vastuse põhjendus (puudub avalik huvi) minu isiklikust ja pahausksest huvist seoses lepingute ettevalmistajatest on jällegi asjatundmatu. Juba viidatud AvTS § 14 lg 5 ei anna avaliku huvi kui sätte koosseisulist asjaolu. Oma asjatundmatuse abil anti minule pahatahtliku inimese kuvand. Väite põhjendus, töötaja nime teadmine ei aita kaasa avaliku võimu tegevuse kontrollile ja läbipaistvusele, on vaieldamatult otsitud. Sama hinnangu pean andma vastuse väitele, mille kohaselt on lepingu sisu kontrollitav. Mina ei ole midagi lepingu sisu kohta küsinud, tegelikult olid lepingute ebaseaduslikud punktid ja ebakorrektne vormistus nõude ajendiks. Arusaadavalt ei ole (ja ei saagi olla) haldusorgani viidet asjakohasest seadusesättest.*

4. *Vastuse osas „Surve avaldamine ametnikele“ saavutas haldusorgan uue taseme minu isiku suunas varju heitmisel. Vaide eelmisest punktist järelduvalt oli etteheide veel aimatav, siis antud punktis unustati isegi elementaarne või formaalne viisakus. Vastuses on esiteks valeväide (soovile suunata) VÕS § 1047 lg 1 mõistes. Teiseks lubas haldusorgan endale teadlikku ja eesmärgipärast au teotamist VÕS § 1046 lg 1 mõttes. Minu sildistamine rahulolematu või isiklikku vimma kandva isikuna ei anna võimalust edasisteks mõõdukateks seisukohtadeks.*

5. *Vastusest jääb arusaamatuks konkreetne isik, kelle vastu minu negatiivsed emotsioonid suunatud on. Kui minu 15.04.2026 paarirealine ja täiesti emotsioonivaba nõue võis pärssida ametnike (seega paljude!) sõltumatust ja häirida haldusorgani rahulikku töökeskkonda, siis võib tekkida mulje vähese stressitaluvusega töötajatest haldusorganis.*

6. *Vastuses osas „Haldusmenetluse eesmärgipärasuse rikkumine“ tehti viide HMS § 5 lg-le 2. Sätte kohaselt viiakse haldusmenetlus läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Vaieldamatult rikkus haldusorgan ise märgitud reegleid, mitte aga mina, nagu kirjas asjatundmatult väideti. HMS § 5 lg 2 ei seondu mingilgi määral nõude esitamise õigusega. Haldusorganile antud reeglitest saab antud asjaga seoses välja tuua näiteks eesmärgipärasuse, milleks ei ole ebaõigete andmete esitamine ja au teotamine. Sätte kohaselt ei tohi haldusmenetlus tuua isikule kaasa ebameeldivusi. Minule oli väga ebameeldiv ja nördimapanev saada nõude vastuse asemel isiklike solvangute ja valeväidetega vastus. Antud juhul rikkus haldusorgan HMS § 5 lg 2 sätteid teadlikult ja pahatahtlikult.*

7. *Nõude sisule ei sea AvTS piiranguid, mida haldusorgan püüab vastuses väita. Seaduse kohaselt ei kuulu haldusorgani pädevusse nõude sisule hinnangu andmine. Haldusorgan, kas*

vastab nõudele või teeb muud toimingud AvTS §-de 21-23 järgi. Antud juhul on vastus seda asjatundmatum või ka pahausksem, et ma ei andnud mingilgi määral alust haldusorgani etteheideteks.

***8.** Haldusorgani poolt nõude esitamise kvalifitseerimine menetlusõiguse kuritarvitamisena on veelkordne rünnak minu isiku suhtes. Mulle jääb arusaamatuks, mis tüüpi haldusorganiga ma suhtlen, et minu 15.04.2026 esitatud paarirealine nõue suutis takistada haldusorgani tööd. Siiski ei ole vastuses kirjeldatud, milles takistus konkreetselt seisnes. Nagu oleks veel vähe vastuse osas „Surve avaldamine ametnikele" tehtud solvangust ja valeväitest jätkub sama muster ka käsitletavas osas. See tugevdab minu muljet, et antud asjas võiks vastuse koostaja ja allkirjastaja näol tegemist olla teadlike ja sihikindlate auteotajatega.*

***9.** Arusaamatuks jääb haldusorgani seisukoht keeldumisest täita nõue osas, mis puudutab konkreetseid töötajaid, kes valmistasid lepinguprojektid ette. Nõudes oligi ainult selles küsimuses vastust palutud. Seega teabenõue jäeti täies ulatuses täitamata seoses keeldumisega. Paratamatult kinnistub minus mulje, et käesoleva vastuse koostamisel näidati ülesse silmatorkavat hooletust.*

***10.** Keeldumise alusena märgitud AvTS § 23 lg 2 p 1 näitab veelkordselt haldusorgani asjatundmatust. Märgitud sätte kohaselt võib nõude täitmisest keelduda, kui mulle oleks taotletav teave juba antud ja ma ei põhjenda vajadust saada teavet teist korda. Antud asjas ei ole mulle eelnevalt teatatud vastavate töötajate nimesid, seega puudus ka vajadus põhjendada nõude esitamist.*

***11.** Korduva vastuse andmise tõendina viitas haldusorgan oma 24.03.2026 kirjale nr 18.3-10/742-6 (lisa nr 3) ja 31.03.2026 kirjale 18.3-10/742-8 (lisa nr 4). Esmalt tähelepanek haldusorgani järjekordsest lohakusest vastamisel, kiri nr 18.3-10/742-6 on koostatud ja mulle saadetud 11.03.2026, mitte aga 24.03.2026. Märgitud kirjadest nähtub sõnaselgelt, et need on koostatud mulle vastamiseks hoopiski teemal, mis seondub halduskohtuasjas nr 3-25-722 antud kohtuülesande täitmisega haldusorgani poolt. Veelkordne kinnitus haldusorgani lohakusest ja nõudest mittearusaamisest.*

***12.** Eelnevast tulenevalt on korrektse ja põhjendatud nõudevastuse asemel mulle saadetud üllatusena hoopiski vastus, mis:*
1) sisuliselt heidab pahatahtlikult minu suunas varju riivates sellega VÕS §-de 1046 ja 1047 nõudeid (näiteks vaide p-d 4, 6, 7, 8); 2) on koostatud asjatundmatult (näiteks vaide p-d 2, 3, 6, 7, 10); 3) sisaldab lohakusvigu (näiteks vaide p-d 9, 11);
4) sisaldab mittevajalikke seisukohti ja teemast möödarääkimist (näiteks vaide p-d 1, 3, 9, 11). Märgitud tasemel vastuse saamist loen ma oma õiguste rikkumiseks AvTS § 4 lg 1, § 8 lg 1 p 1, § 18 lg 1 ja § 23 lg 1 p 1 taustal. Minu tähelepanekul sisaldabki vastus ainult eelnevalt märgitud rikkumisi, mistõttu on vastus täies ulatuses vaidlustatav.

***13.** ATS § 51 kohaselt peab ametnik täitma oma teenistusülesandeid seaduslikult, erapooletult, asjatundlikult ja hoolikalt ning lähtuma avalikust huvist. Samuti peab ametnik hoiduma tegevusest, mis võib kahjustada usaldust avaliku võimu vastu. Ametnik peab täitma teenistusülesandeid korrektselt, järgima juhtide seaduslikke korraldusi ning kasutama talle antud õigusi üksnes tööülesannete täitmise eesmärgil.*

***14.** HMS §-dest 6 ja 10 tuleneb objektiivsuse nõue – ametnik peab tegutsema erapooletult, ausalt ja üksnes objektiivsetest asjaoludest lähtudes, et tagada õiglane ning usaldusväärne haldusmenetlus.*

***15.** AvTS § 28 sätestab teabevaldajale kohustuse avalikustada seaduses nimetatud teave,*

tagades avalikkusele juurdepääsu olulisele informatsioonile. Seaduse eesmärk on tagada avaliku võimu tegevuse läbipaistvus ning võimaldada inimestel kontrollida avalike ülesannete täitmist.

16. *Ametniku eetikakoodeks sätestab muu hulgas, et ametnik peab olema aus, väärikas ja usaldusväärne. Eetikakoodeksi kohaselt peab ametnik hoiduma käitumisest, mis kahjustab avaliku võimu mainet või vähendab usaldust riigi ja ametnike vastu.*

17. *Vaide p-s 12 märgitud vigade ja rikkumiste tõttu on täheldatav haldusorgani poolt põhiseaduse § 3 ja § 154 riivamine ning vaide p-des 13-16 märgitud sätete eiramine.* ***Vaide esitaja märgib, et kokkuvõtvalt vähendas saadetud vastus tema usaldust haldusorgani vastu****.*

18. *HMS § 10 lg 1 p 4 silmas pidades ja eelnevat arvestades palun teha võimalusel ettepanek haldusorganile käesoleva vastuse koostaja ja allkirjastaja taandamiseks järgneva võimaliku haldusmenetluse suhtes.* ***Vaide esitaja arvates esinevad tähelepanuväärivad asjaolud, mis tekitavad kahtlust märgitud ametnike erapooletuses.*** *Vastavate asjaoludena pean silmas vastuse tooni, mis on varjamatult minu head nime teotav (loetelu vaide p-s 12.1.) Taunimist vääriva käitumise üheks põhjuseks võib pidada Tallinna Halduskohtu poolt 20.04.2026 tehtud otsust halduskohtuasjas nr 3-25-722 ja 05.05.2026 tehtud otsust haldusasjas nr 3-25-4280. Mõlemas kohtuasjas esindas haldusorganit vastuse koostaja ning mina esindasin kaebajaid. Otsustega rahuldati kaebused täies ulatuses haldusorgani kahjuks.*

Lähtudes eelnevast ning juhindudes HMS § 72 lg 1 ja § 85 p-de 1 ja 2 koostoimest,

p a l u n:

1) *rahuldada käesolev vaie;*
2) *tunnistada 22.04.2026 kiri nr 2-7.10/714-1 täielikult kehtetuks;*
3) *teha ettekirjutus teabenõudele sisulise vastuse andmiseks;*
4) *teha ettekirjutus haldusorganile 22.04.2026 kirja nr 2-7.10/714-1 tagajärgede kõrvaldamiseks seoses minu isiku vastu suunatud tegevusega.*

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Kose valla selgituste kohaselt *ei ole teabenõue esitatud menetluslikust tühimikust, vaid kahe kestva ja omavahel sisuliselt seotud kohtuvaidluse taustal. Vaide esitaja on mõlemas asjas vallavalitsuse vastaspoole (kaebaja) volitatud esindaja:*
• Tallinna Halduskohtu, haldusasi nr 3-25-722, 20.04.2026 otsus, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus Tallinna Ringkonnakohtule; menetlus on apellatsiooniastmes pooleli;
• Tallinna Halduskohtu haldusasi nr 3-25-4280, 05.05.2026 otsus, mille peale on samuti esitatud apellatsioonkaebus; menetlus on apellatsiooniastmes pooleli.

Mõlema vaidlusaluse lepingu ettevalmistamine on seotud nende samade haldusasjade aluseks olevate õigussuhetega. Vaide esitaja varasemad samasse ainevaldkonda kuuluvad teabenõuded: 04.03.2026, vastatud 11.03.2026 kirjaga nr 18.3-10/742-6, 24.03.2026, vastatud 31.03.2026 kirjaga nr 18.3-10/742-8 puudutasid samuti haldusasja nr 3-25-722 kohtuülesande täitmist. Vallavalitsus käsitleb 15.04.2026 teabenõuet selle järjepidevuse osana.

Kose vallavalitsus on seisukohal, et mõlemad lepingud on pooleliolevate haldusasjade nr 3-25-722 ja 3-25-4280 kaebuste esemega seotud. Halduskohtumenetluses on toimikuga tutvumine ja menetlusteabe saamine reguleeritud HKMS § 88, mis on AvTS-i suhtes erinorm. HKMS § 88 lg 1 kohaselt on toimikuga tutvumise ja sellest ärakirjade saamise õigus menetlusosalisel ning teabe saamine toimub kohtu kaudu ja kohtu kontrolli all. Menetlusega seotud teabe hankimist

teabenõude korras vahetult vastaspoolelt ei saa kasutada selle regulatsiooni asendamiseks. Vallavalitsus leiab, et vaide esitaja taotleb menetlusega seotud teavet teabenõude vormis vahetult vastaspoolelt, väljaspool HKMS §-s 88 ette nähtud korda.

Vallavalitsus märgib, et AvTS § 14 lg 5 kohaselt ei tohi teabenõudja ameti- või tööülesannete täitmise ettekäändel või ametiseisundit kasutades taotleda teabele juurdepääsu isiklikul eesmärgil. Vallavalitsus leiab, et vaide esitaja teabenõuetest on tema esindaja staatus tuvastatav kuna vaide esitaja esineb samade lepingute ja menetlustega seoses kahes menetluses vallavalitsuse vastaspoole esindajana haldusasjades nr 3-25-722 ja 3-25-4280, ning tema teabenõuete sisu langeb kokku nendes kohtuasjades kaitstavate huvidega. Sellest tulenevalt taotletakse teavet ametiseisundit (esindusülesannet) kasutades eesmärgil, mis ei lange kokku AvTS § 1 eesmärgiga, vaid on suunatud vallavalitsuse vastu peetava kohtuvaidluse teenistusse. Vallavalitsus leiab, et selline päringute muster on vastuolus AvTS § 14 lg 5.

Vallavalitsus leiab, et haldusmenetlus tuleb läbi viia eesmärgipäraselt ja efektiivselt. Teabenõudeõiguse kasutamist pooleliolevates kohtuvaidlustes vastaspoole positsiooni nõrgendamiseks ei saa pidada teabenõudeõiguse eesmärgipäraseks kasutamiseks AvTS § 1 mõttes. Avaliku teabe seaduse eesmärk on tagada avalikkuse kontroll avalike ülesannete täitmise üle, mitte luua kohtumenetluse poolele menetlusseadustikuga reguleerimata täiendavat tõendite kogumise kanalit.

Vaidlusaluse Lepingu nr 2-7.9/85 projekt registreeriti valla dokumendiregistris 25.08.2025 ja on jätkuvalt lepinguliste läbirääkimiste staadiumis, mistõttu on õiguspärane rakendada dokumendiregistris seatud juurdepääsupiirangut AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel (dokumendi kavand enne allakirjutamist). Selgitame, et mõlemas haldusasjas vaidlusalused lepingud on endiselt lepingueelsete läbirääkimiste staatuses, s.t lepingu projektid.

Vastuses Andmekaitse Inspektsiooni järelepärimisele selgitab Kose vallavalitsus, et Kose valla dokumendihaldussüsteemis ei kajastu dokumenteeritud kujul (ega logides) dokumendi koostaja andmed. Teabenõude täitmisest keelduti AvTS § 23 lg 1 p 1 ja AvTS § 35 lg 2 p 2 alusel koostoimes HKMS § 88 lg 1.

Vallavalitsus täpsustab oma seisukohta, et keeldumise alus ei ole vaide esitaja isikuomaduste hinnang, vaid objektiivne menetluslik asjaolu, et konkreetsete ettevalmistajate isikuline tuvastamine pooleliolevates kohtuvaidluses ei teeni avaliku teabe seaduse eesmärki, vaid on suunatud menetlusega seotud teabe kogumisele. Niivõrd kui 22.04.2026 vastuse sõnastus võis jätta vaide esitaja isikut hindava mulje, ei ole see keeldumise õigusliku aluse seisukohast määrav.

Vallavalitsus selgitab, et kõnealused lepingud on tüüplepingud, mida konkreetse detailplaneeringu menetluse tingimuste ja andmetega kohandatakse. Vaide esitaja esindaja staatus on tuvastatav tema teabenõuete kogumist ja kontekstist kuna päringud käsitlevad järjepidevalt samu lepinguid ja menetlusi, milles vaide esitaja esineb vallavalitsuse vastaspoole (kaebaja) esindajana kohtus (haldusasjad nr 3-25-722 ja 3-25- 4280). Teabenõuete sisu, koostajate isikud, töötunnid, mustandite maht ja arvestuste koostamise protsess kattub nendes kohtuasjades kaitstavate huvidega. Vallavalitsus järeldab, et teavet taotletakse ametiseisundit (esindusülesannet) kasutades esindusalasel eesmärgil, mis ei lange kokku AvTS § 1 eesmärgiga, mistõttu päringud on vastuolus AvTS § 14 lg 5.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Juurdepääs avalikule teabele ja Andmekaitse Inspektsiooni pädevus

1. Tulenevalt AvTS § 3 lg-st 1 on avalik teave mis tahes viisil või mis tahes teabekandjale

jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on loodud või saadud seaduse või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Seega teabenõue puudutab **asutuses olemas oleva dokumendi või muu teabe (nii paberil kui digitaalkujul) väljastamist.** Teabenõudega võib välja küsida näiteks terve dokumendi sisu või ka üksnes selle väljavõtteid eeldusel, et vastamiseks ei tule luua uut teabe sisu. Kui vastamiseks tuleb luua uus teave või dokument, näiteks küsitakse asutuselt selgitusi või põhjendusi tema tegevuse kohta, on tegemist selgitustaotluse või märgukirjaga, millele vastatakse märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse alusel. Viimase üle Andmekaitse Inspektsioon järelevalvet ei teosta.

2. See, et avaliku teabena saab käsitleda ainult teabevaldaja valduses olevat dokumenteeritud ja jäädvustatud teavet, seda on Riigikohus selgitanud asja nr 3-22-2476 punktis 13. Eeltoodud sättes on kohus selgitanud, et *avaliku teabe mõistest nähtub, et avalik teave on „mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave“ (AvTS § 3 lg 1). Teabevaldajal on kohustused konkreetsete dokumentide suhtes (§ 9 lg 2 p-d 1, 2 ja 6). Teabenõue tuleb täita teabenõudja soovitud viisil (§ 17 lg 1). Arvestades avaliku teabe mõiste seotust teabe jäädvustamise ja dokumenteerimisega, hõlmab teabenõudja soovitud viisil teabenõude täitmine nii teabe saamise viisi kui ka vormi, sh teabekandjat. Sellist lähenemist toetab ka AvTS eelnõu seletuskiri (462 SE, Riigikogu IX koosseis), milles on selgitatud, et eelnõu laieneb üksnes olemasolevale jäädvustatud (dokumenteeritud) teabele ning* ***avalik teave peab teabevaldajal jäädvustatult või dokumenteeritult olemas olema*** *(lk-d 19–20).*AvTS § 3 lg 2 lubab avalikule teabele juurdepääsu piirata üksnes juhul kui selleks on seadusest tulenev alus. Juurdepääsupiirangu alused on ära toodud AvTS §-s 35 ja valdkondade eriseadustes.

3. Teabenõue on teabenõudja poolt AvTS-s sätestatud korras teabevaldajale edastatud taotlus teabe saamiseks ning teabenõudja on iga isik, kes esitab teabevaldajale teabenõude AvTS-s sätestatud korras. Juurdepääs teabele võimaldatakse teabevaldaja poolt kas teabenõude täitmisega või teabe avalikustamisega (AvTS §-id 6-8).

4. AvTS § 9 lg 2 p-ide 1 ja 7 kohaselt on teabevaldaja teabele juurdepääsu võimaldamisel kohustatud tagama juurdepääsu neile **dokumentidele**, millele teabenõudja juurdepääsu taotleb ja millele teabenõudjal on juurdepääsuõigus ning tagama juurdepääsupiirangutest kinnipidamise.

5. Tulenevalt AvTS § 45 lg 1 p-st 1 teostab Andmekaitse Inspektsioon teabevaldajate üle järelevalvet teabenõuete täitmisel ja teabe avalikustamisel. Andmekaitse Inspektsiooni pädevusse ei kuulu järelevalve teostamine märgukirjale ja selgitustaotlustele vastamise üle ega ka valla poolt haldusmenetluse õiguspärase läbi viimise üle, sh puudub inspektsioonil pädevus teha vallale ettepanekuid ametnike taandamiseks HMS § 10 lg 1 p 4 alusel. Vaide esitajal kui menetlusosalisel on võimalik endal teha vastav taotlus vallale.

Teabenõudele vastamine

6. Antud juhul on vaide esitaja esitanud 15.04.2026 Kose vallale teabenõude, milles palus teatada töötaja/töötajate nimed, kelle ülesandeks oli lepingu nr 2-7.9/100 (saadetud 28.01.2025 Varitech Ehitus OÜ-le) ja lepingu nr 2-7.9/85 (saadetud 01.09.2025 Projex OÜ-le) sõnastuse ja vorminduse ettevalmistamine. Ehk siis inspektsioonile arusaadavalt ei küsitud vallalt dokumente, vaid konkreetsete ametnike nimesid. Seega oli vallal kohustus küsitud nimed (juhul kui nende tegevus/ülesanne lepingu koostajatena on dokumenteeritud kujul talletatud), kas siis väljastada või keelduda nende väljastamisest,

kui selleks on seadusest tulenev alus.

7. Kose vallavalitsus on keeldunud soovitud teabe väljastamisest põhjendusega, et tegemist isikliku ja pahauske huviga teabenõude esitamisel. Kose vallavalitsus märkis vastsuse teabenõudele, et AvTS § 14 *lõige 5 sätestab selgelt, et teabenõudja ei tohi ameti- või tööülesannete täitmise ettekäändel või ametiseisundit kasutades taotleda teabele juurdepääsu isiklikul eesmärgil. Teie esitatud teabenõude puhul, kus soovite teada saada konkreetsete töötajate nimesid, kes tegelesid asutusesiseste lepingute ettevalmistamisega, on tuvastatav isiklik ja pahauskne huvi järgmistel põhjustel, et puudub avalik huvi, toob kaasa surve avaldamise ametnikele ning rikub eesmärgipärasuse põhimõtet. Eeltoodust ning tulenevalt AvTS § 23 lg 2 p-st 1 on vallavalitsus keeldunud teabenõude täitmisest osas, mis puudutab konkreetsete lepingute tehniliste koostajate nimede avaldamist, kuna analoogse sisuga ja küsimustega teabenõuetele on vald juba vastanud 24.03.2026 kirjaga nr. 18.3-10/742-6 ja 31.03.2026 kirjaga 18.3-10/742-8.*

8. Eeltoodu jääb Andmekaitse Inspektsioonile arusaamatuks, kuna vaide esitaja ei ole teabenõuet esitanud kellegi esindajana vaid on teabenõude esitanud eraisikuna. Isegi juhul kui vaide esitaja oleks teabenõude esitanud kohtumenetluse vastaspoole esindajana, siis ei oleks tal AvTS-i alusel teabenõude korral teabe saamiseks suuremad õigused kui tema esindataval või ükskõik kellel teisel teabenõudjal. Selgitame, et AvTS § 14 lg 5 reguleerib sellist olukorda kui näiteks mingil ametnikul on mingist eriseadusest tulenev õigus saada ka piiranguga teavet oma ametiülesannete täitmiseks, mida teistel nn tavalistel teabenõudjatel ei ole ning seda õigust kasutatakse mitte tööalaselt vajaliku teabe saamiseks, vaid oma isiklikul eesmärgil teabe küsimiseks. Antud juhul sellist olukorda ei esine. Kui isik esitab teabenõude eraisikuna, olenemata sellest milleks ta küsitud teavet/dokumenti kasutada soovib, on tal samad õigused teabe saamiseks nagu igal teisel teabenõudjal, olenemata sellest, et ta on ka kohtumenetluses menetlusosaline.

9. Ka ei ole põhjendatud teabenõude täitmisest keeldumine AvTS § 23 lg 2 p 1 alusel. AvTS § 23 lg 2 p 1 sätestab, et teabenõude täitmisest võib keelduda kui samale teabenõudjale on taotletav teave juba antud ja teabenõudja ei põhjenda vajadust seda teavet teist korda saada. 24.03.2026 vaide esitaja pöördumise punktis 3 soovis vaide esitaja teada, kes töötajatest (nimeliselt) ülesannet täitsid ning ligikaudselt (võib ka suurusjärguna!) mitu töötundi kohtu nõude täitmisele pühendati.

10. Eeltoodust saab Andmekaitse Inspektsioon aru selliselt, et 24.03.2026 pöördumises ei küsinud vaide esitaja mitte lepingu koostajate nimesid vaid ametnike nimesid, kes kohtuülesannet täitsid. Vaide esitaja ei pea teadma, kas kohtunõude täitsid samad isikud, kes koostasid ka lepingud, või ei. Ehk siis inspektsioon saab eeltoodust aru selliselt, et küsitud on erinevaid ülesandeid täitnud ametnike nimesid. Seega ei saa asuda seisukohale, et vastav teave on vaide esitajale juba varasemalt antud. Eeltoodud teabenõude punkti luges Kose Vallavalitsus oma vastuses selgitustaotluseks, kuid vastusest ei nähtu, et oleks kellegi nimesid edastatud.

11. Kui vallavalitsus luges ka lepingu koostajate nimede küsimise selgitustaotluseks, siis oleks tulnud vastavale punktile ka viidata, mitte keelduda põhjusel, et vastava teave on vaide esitajale juba väljastatud, kui eeltoodud nimesid ei ole varasemalt küsitud. Siinkohal juhime vaide esitaja tähelepanu sellele, mida ka eespool on selgitatud, et teabenõude korras saab küsida asutuse valduses olevat dokumenteeritud ja jäädvustatud teavet.

12. Seega AvTS mõttes ei kuulu teabenõude korral väljastamisele teave, mida asutus “teab”, kuid mida ei ole jäädvustatud ega dokumenteeritud. AvTS ei kohusta

teabevaldajat uut teavet looma ega oma teadmisi “mis on asutuses teada kuid pole dokumenteeritud” väljastama. Kui küsitakse teavet dokumenteerimata asjaolu kohta, võib vastus tulla muus korras, näiteks selgitusena märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse alusel, kuid mitte seetõttu, et see oleks AvTS § 3 lg 1 mõttes avalik teave. Seega kui vallal vaide esitaja poolt soovitud teavet dokumenteeritud kujul ei olnud (see ei hola ainult dokumendiregistris registreerimist), oli vallal võimalus ka teabenõude täitmisest keelduda, et küsitud teabe puhul ei ole tegemist avaliku teabega AvTS § 3 lg 1 mõistes. Antud juhul seda siiski tehtud ei ole.

13. Lisaks selgitab inspektsioon, et teabenõude esitamise õigus on igaühe õigus ning siin ei ole ühelgi teabenõudjal AvTS alusel suuremad õigused teabe saamiseks kui teistel teabenõudjatel. Samuti ei pea teabenõudja põhjendama, mis eesmärgil ta mingit teavet soovib. Andmed, mida teabenõudja peab teabenõudes esitama on toodud AvTS § 14 lg-s 1. Ka ei kohusta seadus teabenõuet allkirjastama. Erandiks on juhud kui küsitakse enda või kolmanda isiku piiranguga isikuandmeid ning kolmanda isiku andmete küsimisel tuleb teatada teabele juurdepääsu alus (mis reeglina saab tulla eriseadusest) ja eesmärk (AvTS 14 lg 2).

14. Vaide esitaja on märkinud vaide punktis 15, et *AvTS § 28 sätestab teabevaldajale kohustuse avalikustada seaduses nimetatud teave tagades avalikkusele juurdepääsu olulisele informatsioonile. Seaduse eesmärk on tagada avaliku võimu tegevuse läbipaistvus ning võimaldada inimestel kontrollida avalike ülesannete täitmist.* Kuigi eeltoodud vaide punktis ei nähtu, millist AvTS § 28 punkti vaide esitaja on siin silmas pidanud, võib teabenõudest siiski järeldada, et ilmselt punkti 6, mille kohaselt tuleb asutustel **veebilehel** muuhulgas avalikustada ka ametnike nimed ja ametikohad, mistõttu on need avalikud. Siinkohal peab inspektsioon vajalikus märkida, et eeltoodu kohaldub ainult ametnikele, mitte töölepinguga töötavatele teenistujatele. Samuti ei tähenda eeltoodu seda, et ka kogu teave ametniku ülesannete täitmisega oleks avalik ja tuleks eeltoodud sätte alusel avalikustada.

15. Siinkohal peame vajalikuks ka vaide esitajale selgitada, et AvTS § 1 sätestab selle seaduse eesmärgi, milleks on tagada üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele avalikkuse ja igaühe juurdepääsu võimalus, lähtudes demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi ning avatud ühiskonna põhimõtetest ning luua võimalused avalikkuse kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle. Seega on avalikkusel õigus küll kontrollida teabevaldaja kui asutuse tegevust, mitte aga iga ametniku/töötaja tööülesannete täitmist, mille kontrollimisse kohustus on tööandjal, mitte avalikkusel.

16. Ka Põhiseaduse kommenteeritud väljaande § 44 p-s 8 on selgitatud, et väljastatav informatsioon peab kajastama eeskätt teavet võimuorgani tegevuse kohta, mitte aga kolmandate isikute kohta. Viimati nimetatud infot saab väljastada üksnes kooskõlas isikuandmete kaitse seadusega. Siinkohal peab inspektsioon vajalikuks märkida, et see et inimene töötab avalikus sektoris, ei tähenda see seda, et tal puudub õigus oma isikuandmete kaitsele.

17. Ka Tallinna Ringkonnakohus on asjas nr 3-17-458 sedastanud, et AvTS § 35 lg 1 p 12 kohustab tunnistama asutusesiseseks teabeks (ja seega keelama dokumendile juurdepääsu) teabe, mis sisaldab isikuandmeid, kui sellisele teabele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatust. Ka juhul, kui teavet ei tunnistata asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, ei ole isikuandmete avalikustamine lubatud tingimusteta.

18. PS §-s 26, mis näeb ette isiku eraelu kaitse, märgitakse, et selle hulka tuleb arvata ka isikuandmete kaitse, sh selliste andmete kaitse, mis puudutavad isiku haridust **ja oskusi**

– riivet on võimalik õigustada avalikule teabele juurdepääsu tagamise vajadusega ja vastupidi, PS § 44 lg-s 2 sätestatud põhiõigust riigiasutustelt teavet nende tegevuse kohta (sh saada avalike ülesannete täitmisel kogutud dokumente) võib piirata teiste inimeste õiguste kaitseks, seega ka eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitseks. Niisiis tuleb haldusorganil teabele juurdepääsu üle otsustamisel (nii juurdepääsupiirangu kehtestamisel kui teabenõude täitmisel teave väljastamisel) kaaluda juurdepääsu soovinud isiku eesmärki ja huvi kaalukust ühelt poolt ning puudutatud isiku eraelu kaitse tähtsust teiselt poolt.

19. Siinkohal peab Andmekaitse Inspektsioon siiski vajalikuks märkida, et Kose vald on selgitanud, et neil ei ole vaide esitaja poolt soovitud teavet dokumenteeritud kujul, mida saab teabenõude korras küsida.

20. Samas jääb valla selgitustest arusaamatuks, et kui vallal vaide esitaja poolt soovitud teavet dokumenteeritud kujul ei ole, siis kuidas on soovitud teabe puhul tegemist kohtumenetluse teabega, millele kohaldub HKMS § 88 lg 1. Inspektsioon peab siinkohal vajalikuks selgitada, et isegi juhul kui teabenõue puudutab dokumente, mis on edastatud ka kohtule, siis teabenõude korral ei saa vald keelduda teabe väljastamisest kohtumenetluse sätete alusel, kuna vallal ei ole kohtutoimikut ning HKMS § 88 ja 89 sätestavad kohtutoimikus oleva teabega tutvumise ja väljastamise korra.

21. Nimelt on Riigikohus asjas nr 3-20-1265/25 sedastanud, et *kohus ei nõustu, et kaebaja esitatud teabenõudele vastamisel tuleb juhinduda kohtumenetluse normidest. /.../ Avalikuks teabeks avaliku teabe seaduse mõttes jääb ka selline avalik teave, mille teabevaldaja esitab kohtule ja mis seeläbi muutub osaks kohtutoimikust, kuid mida teabevaldaja jätkuvalt valdab. Kui teabevaldaja saab sellises olukorras teabenõude, tuleb see lahendada avaliku teabe seaduses sätestatud menetluskorda ja juurdepääsupiirangu aluseid järgides (vt nt AvTS § 35 lg 1 p-d 1 ja 11). Kohtumenetluse normide kohaldamine eeldaks, et taotletakse teavet kohtult kui teabevaldajalt (vrd Riigikohtu halduskolleegiumi otsus nr 3-19-2069/19, p 8).*

22. Antud juhul on ka asjakohatu valla viide, et tegemist on allkirjastamata lepingutega ehk lepingu kavanditega kuna vaide esitaja ei ole lepinguid küsinud, vaid küsitud on lepingute ettevalmistajate nimesid. Inspektsioonile arusaadavalt lepingud ettevalmistajate nimesid ei sisalda. Eeltoodust tulenevalt tuleb Kose vallavalitsusel hinnata, kas küsitud teabe puhul on tegemist üldse avaliku teabega avaliku teabe § 3 lg 1 mõttes. Ka juhul kui vald loeb vaide esitaja teabenõude selgitustaotluseks, siis tuleb vallal hinnata (kui kahtluse alla on seatud lepingute koostajate pädevuse, kuigi inspektsioonile arusaadavalt kasutatakse tüüplepingud, mida ei koostata algusest lõpuni, vaid üksnes muudetakse vajalikke andmeid), kas soovitud nimedele on põhjust kehtestada piirang lepingu koostajate eraelu/isikuandmete kaitseks. Piirangu kehtestamise korral tuleb piirangut ka põhjendada (AvTS § 23 lg 3).

23. Eeltoodust tulenevalt tuleb Kose vallal vaide esitaja teabenõue uuesti läbi vaadata ja kas väljastada soovitud nimed (kui tegemist on avaliku teabega AvTS § 3 lg 1 mõistes) või keelduda nende väljastamisest viidates konkreetsele keeldumise alusele ja põhjendada keeldumist.

24. Nagu juba eelpool märgitud, siis Andmekaitse Inspektsiooni pädevusse kuulub ainult järelevalve teostamine teabenõuetele vastamise ja teabe avalikustamise üle. Seega ei anna inspektsioon seisukohti vaide esitaja poolt välja toodud HMS, ATS-i ja VÕS-i rikkumiste osas. Lisaks eeltoodule on vaide esitaja palunud vaides Andmekaitse Inspektsioonil tunnistada kehtetuks 22.04.2026 kiri nr 2-7.10/714-1 ja teha ettekirjutus

eeltoodud kirja tagajärgede kõrvaldamiseks seoses vaide esitaja isiku vastu suunatud tegevusega.

25. Kuna 22.04.2026 kirja nr 2-7.10/714-1 puhul on tegemist vastusega vaide esitaja teabenõudele, siis ei ole eeltoodud vastuse puhul tegemist haldusaktiga, vaid tegemist on haldustoiminguga. Seega pole Andmekaitse Inspektsioonil võimalik teabenõude vastust kehtetuks tunnistada. Seda ei näe ette avaliku teabe seadus ega haldusmenetluse seadus. Eeltoodud Andmekaitse Inspektsiooni seisukohta toetavad ka haldusmenetluse käsiraamatu lk 469 toodud selgitused. Samuti puudub Andmekaitse Inspektsioonil pädevus tunnistada kehtetuks ka valla haldusakte. Juhul, kui vaide esitaja leiab, et valla vastus riivab tema au ja väärikust või annab vaide esitaja kohta ebakohaseid väärtushinnangud, siis on vaide esitajal võimalik oma au ja väärikuse kaitseks pöörduda kohtusse.

/allkirjastatud digitaalselt/
Elve Adamson
jurist
peadirektori volitusel